

Ugye, MINK jó barátok vagyunk?

Idén tíz éves a Magyarországi Ifjú Németek Közösége

Néhány óra hiányzott ahhoz, hogy a kilencvenes években szülessen. „Nehéz szülés volt”: negyvenkilencen se-gédkeztek az induláskor. Még „járni tanult”, amikor közel ezren dolgoztak érte, és lették örömeiket benne. Óvodába járt, amikor már külföldön is megcsodálták életképességét. Iskolás korba lépve viszont megtorpant a fejlődésben, de sokan próbálják kihozni a hullámvölgyből. A magyarországi németek gyermeke. A fiataloké. „A MI(É)NK”, mondják a pátyolgotók. Hogy mi történt vele a tervezéstől tíz éves koráig? Az alábbiakból kiderül.

1989. december 31. Úgy, mint a világ bármely részén, Pécsen is szilveszteri partira készültek. Azonban a német nemzetiség kulturális központjában, a Lenau-Házban, valami „lógott a levegőben”. Negyvenkilenc magyarországi német fiatal kívánt élni a demokratizálódási folyamat egyik első vívmányával, az egyesületi törvény adta egyesületalapítási szabadság lehetőségével. Azzal, hogy a nemzetiségi ifjúságnak a KISZ helyett olyan alternatívát kínáljon, amely identitásának, érdeklődési körének és igényeinek leginkább megfelel. Így született meg a nyolcvanas évek utolsó napján a német kisebbség első, és máig legnagyobb ifjúsági szervezete, a Magyarországi Ifjú Németek Közösége (MINK) vagy németül „Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher” (GJU). „Elsőször a magyar nevet találtuk ki, amelynek rövidítése olyan jól hangzott, hogy ezt fordítottuk le németre”, meséli Szegner István, az „alapító atyák” egyike.

Az első lépések

A szocializmusban ugyan a Magyar Úttörők Szövetségén és a Kommunista Ifjúsági Szövetségen (KISZ) kívül nem létezhetett ifjúsági szerveződés, a nemzetiségi fiatalok azonban rendszeresen tartották egymással a kapcsolatot. A hetvenes években indult el az országban az olvasótábori mozgalom, melyet a magyarországi németek általában a Mohács melletti Bárban tartottak. Ezekbe a táborokba német nemzetiségi és NDK-s kisiskolásokat hívtak meg, akik a német nyelv gyakorlása során megismerték egymást. Ez az olvasótábori mozgalom az évek múlásával országos találkozóvá nőtte ki magát. Ehhez az is hozzájárult, hogy 1983-ban a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetségében megalakult az Ifjúsági Bizottság, melyben egy ifjúsági referens foglalkozott a német nemzetiségű fiatalsággal.

„Az első országos, német nemzetiségi ifjúsági tábor a nyolcvanas évek közepén Sződligetén jött létre húsz gimnazista korú fiatal részvételével, akik közül sokan a MINK alapításakor is ott voltak. Például Radnai Erika, Schmidt Zoltán, Szegner István” – emlékszik vissza Schuth János, a Neue Zeitung hetilap főszerkesztője.

A táborokon kívül a Neue Zeitung és Schuth János fontos szerepet játszottak a nemzetiségi fiatalok identitáskeresésében. Ezt Radnai Erika is megerősíti: „Már tíz évvel ezelőtt rengeteg szál kötött a Neue Zeitunghoz. A szerkesztőségben Schuth Jánostól, Wolfahrt Jánostól és Heinek Ottótól sok érdekes és aktuális dolgot tudtam meg a magyarországi németekről. Ők voltak identitásom keresésének első útmutatói.”

A MINK létrehozása már 1988 végén felvetődött. Különösen Schuth János szorgalmazta a megalakulást, de a Magyarországi Németek Szövetsége határozottan ellenezte az alapítást. „Mindennek háttérben az állt, hogy a Szövetség hatalmának csorbulását látta a MINK-ben, amit el akartak kerülni” – mondja Schuth János.

A MINK megalakulásához az utolsó lökést egy, a Népszabadságban közölt pályázati felhívás adta, amely ifjúsági egyesületeknek 100.000 Ft-os támogatás elnyerésére kínált lehetőséget. Az alakuló gyűlés előtt gondosan elkészítették az alapszabályt, a Neue Zeitungban hírt adtak a tervezett ülésről és meghívták az országos táborokban megismert fiatalokat, akik azon a nevezetes szilveszteren létrehozták a MINK-et. A szervezet elnökségébe tíz tagot választottak. A MINK első elnöke a solymári Radnai Erika, az ELTE német szakának akkor másodéves hallgatója lett.

Az alapszabály szerint a MINK „alapsejtjeit” a baráti körök (Freundeskreis) alkotják, melyek közül az elsőt Szegner István alapította Berkenyén 1990. január 21-én. Ezután sorra alakultak a baráti körök (a második Véménden) méghozzá úgy, hogy az elnökség faluról falura járva ismertette a MINK céljait és lehetőségeit a német nemzetiségű fiatalokkal.

A MINK a külföldi egyesületek közül elsőként a „Német Ifjúság Európában”, majd az „Európai Népcsoportok Ifjúsága” (JEV) nevű szervezetekkel vette fel a kapcsolatot, s ezektől sok segítséget kapott. Az együttműködés később annyira szorosra és gyümölcsözővé vált, hogy Szegner Istvánt a JEV alelnökévé választották.

Az első elnöknő, Radnai Erika tevékenysége legnagyobb eredményének egy nemzetközi szeminárium megszervezését tekinti: „1991-ben a kisebbség- és ifjúságpolitikai kérdésekkel foglalkozó Közép-Európai Találkozó elnevezésű – Budapesten és Pécsen tartott – szemináriumunk volt elnökségem egyik legnagyobb teljesítménye. Nagyon nehéz feladat volt az anyagi háttér biztosítása, a résztvevők és az előadók meghívása, de igen jól sikerült minden.”

A szervezeten belüli kapcsolattartásnak és információáramlásnak fontos közvetítője még ma is a Neue Zeitung, amelyben 1990 óta a MINK heti egy oldallal jelentkezik.

Gyorsuló fejlődés

A közösség fejlődése 1993-tól fokozatosan felgyorsult. Szegner István elnöksége idején a hivatali munkát és a pénzügyek kezelését ellátó ügyvezető fizetett alkalmazott lett, a baráti körök száma rohamosan emelkedett, a szervezet Budapesten is megnyitotta irodáját és a Tolna megyei Gyöngyösben 1994-ben sor került a MINK első nagy országos találkozójára is, amelyen több száz német kisebbségi fiatal vett részt.

1995-re a MINK történetének egyik csúcspontjához érkezett. Ekkor rajtolt ugyanis a baden-württembergi „Donauschwäbische Kulturstiftung” által finanszírozott GJU-Junior projekt, amely a német nemzetiségű általános iskolás gyerekek oktatását szolgálja. A MINK rengeteg rendezvényt (nyári táborok, előszilveszter) szervezett, illetve szervez a kisiskolásoknak. „A programokat lebonyolító MINK-esek időt és fáradságot nem kímélve dolgoztak a gyerekekkel, fizetség nélkül” – mondja Potápi Rita, a MINK akkori ügyvezetője. „1996-ra a MINK Magyarország és Közép-Európa egyik legjobban szervezett, sok külföldi és belföldi kapcsolattal, két fizetett főmunkatárssal és két irodával rendelkező igazi ifjúsági szervezetévé vált. Saját oktatási központunk is lett, ugyanis németországi segítséggel lérehoztuk *Bekenyén* a GJU-Házat, oktatási központunkat.” – sorolja Szegner István az eredményeket.

1996-tól azonban megjelentek az első válságjelenségek a MINK-ben. Ennek egyik okát Schuth János a hirtelen megnövekedett tagságban látja, amelyet szerinte a MINK nem tudott megemészteni. 1996-ra közel hatvan baráti kör alakult és ezernyolcszáz tagja lett a szervezetnek. Egy ilyen nagyságú egyesülethez megfelelő számú vezető kell, és erre a MINK akkori vezetősége kevés figyelmet fordított. „Sikerülhetett volna jobban az utánpótlásképzés” – mondja Szegner István utalva arra, hogy a már harmincon túli alapítók után nem jöttek – vagy ha igen, kevesen – olyanok, akik

igazi vezetői képességekkel rendelkeznek. A visszatesés okait elemezve Potápi Rita az 1997-98-as elnökséget is kritizálja: „Hiába lett a tagság egyre nagyobb, a vezetőség és az elnökség közti távolság egyre nőtt. A MINK vezetői nem látogatták a baráti köröket, akik így érezték, hogy nem törődnek velük. Sokan elvesztették ekkor a lelkesedésüket.”

Schuth János további hibaként említi a budapesti iroda megszüntetését, amelyet anyagi okok miatt kellett bezárni. „Magyarország Budapest-centrikus ország. Hiába él a magyarországi németiség nagy része délen, a fővárosban mégis kötelező lenne jelen lenni.”

Hullámvölgyben

1998-ban Schmidt Zoltán elnöksége alatt a MINK elhatározta, hogy a baráti körök hatékonyságának növelése és a komolytalan „alapsejtek” kiszűrése érdekében szervezeti változtatást hajt végre. 1999. április 30-ig az egyes baráti köröknek önálló egyesületté kell átalakulniuk, melyeknek a MINK gyűjtőszervezete lenne. A határozat mögött az a szándék rejlik, hogy a mennyiség után a minőségnek kell előtérbe kerülnie. Ezzel az intézkedéssel meglehetősen nagy gátat emeltek a baráti körök elé, ugyanis egy egyesület alapítása jogi, gazdasági ismereteket és megfelelő számú tagot követel.

Kimmel Krisztina, a jelenlegi elnök állítása szerint április 30-ig a korábbi hatvanból csupán tíz baráti kör alakult egyesületté. Szegner István, egykori elnök is helyesli a szerkezeti változtatást: „Új idők, új utakat igényelnek. Ki kell próbálni. A felelősség kérdése mindenképp felveti ezt a szükségyszerűséget.”

Egyes baráti körök viszont nem értnek egyet a túlzottan magas korláttal. „Ahhoz, hogy céljainkat és programjainkat megvalósítsuk nem kell, hogy egyesületté alakuljunk. Ha az egyesületté válás a MINK-tagság feltétele, akkor mi nem leszünk benne” – mondta az egyik baráti kör vezetője. Ebből is látszik, hogy a tagság körében vitatott a MINK egy éve kidolgozott reformterve.

Vita a vezetésről

További vita forrása az elnökség munkájának megítélése. A „tűzvonalból” visszavonult Szegner István például egyenesen így fogalmaz: „A MINK gyenge pontja az általános felelőtlenség, az áldozatvállalást nem ismerő vezetőréteg és az emiatt kialakuló érdektelenség.”

Kimmel Krisztina nem ért egyet a korábbi vezető vélekedésével. „Fél éve vettem át a MINK vezetését a nehéz átalakulás időszakában, amikor senki sem vállalta az elnökséget. Tanulmányaim és munkám mellett szinte minden szabadidőmet a MINK-re áldozom.

Kimmel Krisztina elnökké választásával a MINK központja Pécsről Szekszárdra költözött. Az új vezető fél éves tevékenysége eredményeként könyvelni el a körlevél bevezetését, mely egy havonta megjelenő, négy oldalas információs hírlevél a baráti körök részletes tájékoztatására. A MINK-nek Web-oldala is van az Interneten.

A MINK volt és jelenlegi vezetői a kisebb nézeteltérésektől eltekintve abban egyetértenek, hogy a közeli jövő nagyon nehéznek ígérkezik. „Rövid távon nem vagyok bizakodó” – mondja Szegner István.

Kimmel Krisztina, akinek elnökségéből még másfél év van hátra, azt szeretné, ha mandátumának lejártáig megtalálná a vezetésre alkalmas fiatalokat illetve ki-nevelődne az a vezetőréteg, amely önállóan tovább tudná fejleszteni a MINK-et.

Mit hoz a jövő?

„Tíz év az évezred végén. Egy magyarországi német ifjúsági szervezet múltja és jelene.” A MINK ezzel a címmel tervezi megtartani 1999. december 29-én Hógyészen – szemináriummal egybekötött – tízéves születésnap partiját. A szervezők között zömmel olyanokat találni, akik alapítói voltak, vagy nagyon régóta tagjai a szervezetnek. Utolsó fellépésüknek szánják ezt az eseményt.

Radnai Erika gondolatai akár a decemberi ünnepség záró mondatai is lehetnének, útravalóul a MINK következő tíz éve: „A MINK legnagyobb eredményének azt tartom, hogy ezernél több fiatal elgondolkodott azon: mit jelent számára a származás. Több, mint ezren a magyarországi német kisebbséghez tartozónak vallják magukat. Több, mint ezer fiatal fontosnak tartja, hogy rendszeresen találkozzék, együtt gondolkodjék, együtt töltse szabadidejét. Azt gondolom, sikerült elérnünk, hogy egymáshoz és összetartozónak vallhassuk magunkat. Sok mindent kell még tanulnunk és kérdeznünk az előttünk járó generációktól, hiszen az elmúlt évtizedek történelmi eseményei nem tették lehetővé, hogy személyesen és magától értetődő természetességgel megtanuljunk, ami előtte családjainkban évszázadokon keresztül hagyományozódott. A falu- és városhatárokon túl élő összetartozás azonban mit sem érne, ha család-jainkban, szülőhelyünkön nem igyekeznénk a még meglévő értékeinket megőrizni.”

Karácsony Zoltán

Egyetemisták, főiskolások...

Éppen két éve tűnt fel a MINK mellett még egy német kisebbségi ifjúsági szervezet, a Magyarországi Német Egyetemisták Szövetsége (Verband Ungarndeutscher Studentenschaft), amely a jövő kisebbségi értelmisége, illetve vezetőrétege képzését tekinti legfontosabb feladatának. Hogy miért nem a MINK-en belül, vagy azal közösen működik, hiszen tagsága százhusz fős, programjainak száma csekély (mindössze három), ráadásul a MINK is éppen erre a rétegre számít? A szervezet május első hétvégéjén tartott tanácskozása után elnökének, Spannenberger Norbertnek ezt a kérdést is feltettük.

– Miért határozta el, hogy megalakítják a Magyarországi Német Egyetemisták Szövetségét?

– Érthető, ha egy szerény létszámú kisebbség össze akarja fogni majdani értelmiségét, az egyetemet és főiskolát végzőket, hiszen ők alkotják majd a jövőben a kisebbség vezetőrétegét. A magyarországi németeknél a háború előtt ezt a szerepet a „Suevia” töltötte be, méghozzá sikerrel, mivel ők adták több magyarországi német szervezet vezetőit. Szövetségünk ezt a hagyományt kívánja újjáéleszteni.

– Nem lett volna jobb a Magyarországi Ifjú Németek Közösségén belül létrehozni az egyetemista fiatalok szervezetét? A MINK ügyis vezetői gondokkal küzd.

– Nem tudom. Technikailag jobb lett volna, mert gyorsabban indulhattunk volna. Nagyon sajnálom, hogy nem dolgozunk együtt, de ezt a MINK vezetői nem látták be.

– Milyen most a kapcsolatuk a MINK-vel?

– Azt hiszem, hogy korrekt a viszonyunk, hiszen meghívjuk őket a rendezvényeinkre. Remélem, hogy a jövőben szorosabban tudunk együttműködni.

– Milyen a szervezet felépítése, s mi jellemzi a tevékenységét?

– Százhusz bejegyzett tagunk van. Az elnökség különböző időközönként tart megbeszélést, de a legfontosabb, hogy évente két hétvégi tanácskozást szervezünk. Ezeket negyven-ötven egyetemista vesz részt, és egy-egy tudományos témát dolgozunk fel. Fél éve a germanisztika magyarországi oktatását elemeztük, legutóbb pedig a magyarországi német média állt a középpontban. A jövőben – kutatási céllal – kirándulásokat fogunk szervezni Erdélybe és Szepességbe, az ottani német kisebbség megismerésére. Remélem, ha el tudunk mélyedni a német kisebbség és a többség viszonyát taglaló témákban, ha őszinte vitákban ki tudjuk fejteni álláspontunkat, akkor tagjaink az egyetemi tanulmányokon túlmutató, korszerű tudásra is szert tesznek.

– Ön Münchenben él. Hogyan lehet egy magyarországi német szervezetet Münchenből irányítani?

– A kérdés jogos. Ugyan én vagyok a szervezet elnöke, de az irányítás nemcsak az elnök, hanem az elnökség feladata is. Én leginkább a munka irányát adom meg, a megvalósítás az ügyvezető és az elnökség más tagjainak is a feladata. Egyébként a modern kommunikációs rendszerben a földrajzi távolság egyre kisebb szerepet játszik.

– A mostani ülésen Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának elnöke felajánlotta, hogy szervezetük részt vehet bizottságainak munkájában. Élnek Önök ezzel a lehetőséggel?

– Heinek úr ajánlatának nagyon örültünk. Az elnökségnek meg kell tárgyalnia, hogy technikailag hogyan tudnánk ezt megoldani. Biztos vagyok benne, hogy sikerülni fog.

(K. Z.)